

det andet, har sin Betydning maaske for hele det Forhold, som et Folk kan have til et andet Folk, ikke blot her, men ogsaa andre Steder. Thi der er altid den Vanskelighed, naar man vil give fri Plads for den kulturelle Udvikling, at saa giver man paa en Maade ogsaa fri Plads for den nationale Kamp; og saa kan det altid kun dreje sig om, og saa kan det være et vigtigt Spørgsmaal at finde de bedst mulige Veje at lede denne nationale Kamp, denne kulturelle Vædekamp ind i, at den kan føres paa den mest ridderlige Maade, at den kan føres saaledes, at de Folk, som staar i denne kulturelle Kamp, derfor ikke bliver til Modstandere.

Der er dør kommet nye Tanker frem, og Danmark har prøvet at føre dem ud i Virkeligheden. Denne nye Tanke er ikke kommet frem i Danmark. Man kan godt sige, at den har ligget i Luften. Der er mange Folk, der har arbejdet for den; men her er maaske en Stat, der er begyndt paa at føre den ud i Virkeligheden mere end andre. Og det nye, Danmark er begyndt paa, er at skille Folk fra Folk ogsaa dør, hvor de bor sammen med hinanden, skille dansk Kultur fra tysk Kultur, at enhver kan pleje sit eget bedste paa Skolens og Kirkens Omraade, at der kan være tyske og danske Skoler, danske og tyske Kirkesogne. Det nye og værdifulde ved denne Maade at ordne sig paa, som man ikke før har brugt, som Danmark ikke har brugt før 1864 og Preussen ikke derefter — da var der Skoler af een Art for alle, som den ene blev presset ind i mod sin Villie, og som den anden gik ind i med sin Villie, medens det nu skal ordnes saaledes, at enhver kan faa det, som han gerne vil have det —, det nye, det værdifulde ligger i, at man kan pleje sit eget med den Kærlighed, med hvilken man omfatter sit eget, og at man kan faa sine Tillidsmænd til at staa for Skolen og Kirken. Det er noget, især paa Kirkens Omraade, fuldkommen nyt, og der kan siges meget imod, at det ogsaa paa dette Omraade skal være saaledes; men det er en Prøve, som har meget paa sig, og som der ogsaa burde være begyndt paa.

Men naar der er begyndt paa dette nye, kan man fordærve det fuldkomment, naar man ikke fører det helt igennem, men bliver staaende paa Halvvejen. Dette, som jeg ansaa for det vigtigste og det mest værdifulde, at man saa kan pleje sit eget med al den Kærlighed, med hvilken man omfatter det, og at man kan have sine egne Tillidsmænd, det er ikke fuldt ud garanteret i den nye Ordning. Efter denne har man Skolekommissioner, hvilket vel

ikke er nyt for det danske Folk, men det faar alligevel et nyt Træk, idet det anvendes paa en Befolkning, der er blandet. Skolekommissionen er valgt efter Forholdstalsvalg — efter det Forhold, hvori Dansk og Tysk staar til hinanden —, og efter dette Forhold bestemmes saa, naar man kan enes om det, om der skal være tyske Skoler eller danske Skoler, og hvor mange Klasser der skal være paa den ene og den anden Side, eller om det ikke kan lønne sig at have begge Dele, idet Mindretallet er saa lille, at det ikke kan gaa an. Efter hvad jeg kan se, er denne Ordning for saa vidt blevet gennemført paa en fornuftig Maade.

Saa kommer Ansættelsen af Lærerne, dette vigtige Spørgsmaal: at faa sine Tillidsmænd. Det bliver afgjort af Skolekommissionen, og der er Mulighed for Flertallet for at majorisere Mindretallet i dette vigtige Spørgsmaal; og det gør det mange Steder. Mange Steder er man fornuftig og forhandler med hinanden; og det er maaske Tanken med denne Lov, at det skal gaa med Fornuft, men der er ingen Garanti i Loven for, at det sker, og Virkeligheden er ofte anderledes. Man har, hvor de Danske havde Flertal, paatvunget det tyske Mindretal Lærere i deres Skoler, som de ikke ønskede, som de havde frabedt sig, ikke blot fordi de var danske og derfor ikke kunde pleje vort med den Kærlighed, som vi, men det tyske Mindretal havde frabedt sig disse Lærere, særlig fordi de havde skiftet Farve, fordi de før havde staaet i tysk Tjeneste og nu vilde staa i dansk Tjeneste, hvilket de jo ogsaa godt kunde, hvor de Danske vilde pleje deres eget, men ikke dør, hvor Tyskere gerne vilde have Lov til at pleje det, de omfatter med deres Kærlighed. Det er altsaa Tilstande, som vi ikke er tilfredse med; vi synes, det skulde ordnes saaledes, at der kunde skaffes Garantier for, at vi virkelig ogsaa fik vore Tillidsmænd.

Paa det kirkelige Omraade er vi ikke saa vidt endnu, men efter hvad jeg ved, er det saaledes, at den danske Regering præsenterer 3, og den tyske Menighed, som altsaa konstituerer sig som en tysk Menighed, i Modsætning til før, vælger mellem disse 3. Det ser i Grunden meget rigtigt ud og er for saa vidt ogsaa rigtigt, som den danske Stat har overtaget den Mynighed, som Konsistorium før havde. Men under disse Forhold, hvor man skiller Dansk og Tysk, passer det alligevel ikke. For de tyske Kirkesogne ønsker hellere at sige: her er vore Tillidsmænd, og saa over-